

spod) nazorno sliko dubrovniškega življenja v 16. stol. V središču igre stojita skopi oče in njegov zapravljivi sin, okrog njiju pa celi niz značilnih oseb in tipov (prebrisani Pomet, požrešni Bokčilo itd.). »Dundo Maroje« je najdaljša, toda nedovršena Držićeva komedija, ki jo je spravil na zagrebški oder mladi režiser Marko Fotez. Režiser je obsežni tekst (okrog 120 str. v Akademijini izdaji) predelal, dodal konec, ki je v izvorniku izgubljen, in z večšo roko opravil nelahko nalogo. S Fotezovo predelavo je komedija sicer izgubila mnogo svoje značilne barvitosti in sočnosti, obenem pa je s črtanjem (celi dialogi v dubrovniški italijanščini) delo približal sodobnemu občinstvu. In to je bil poglaviti namen in pomen pri obnavljanju »Dunda Maroja«, da se namreč današnjemu obiskovalcu gledališča pokaže vsaj nekaj one neminljive in vedno aktualne lepote, ki so jo ustvarili hrvatski dramatik prednjih stoletij in ki še danes izžareva svoj umetniški čar.

Če bi hotel še o igralcih reči nekaj besed, bi jih moral v celoti pohvaliti, največje priznanje pa dati Laurenčiču, ki je v Pometu dobil morda svojo najadekvatnejšo vlogo.

Občinstvo in kritika sta »Dunda Maroja« lepo sprejela, samo »največji demokratični politični tednik« »Nova riječ« je označila ta gledališki dogodek za »sodobno kulturno laž«! S tem je »Nova riječ« ostala sama sebi zvesta in dokazala, da je res takšna, za kakršno med pravimi Hrvati velja. Meni pa se je zdelo vredno, da tudi takšne pojave, ki imajo na Hrvatskem že svojo tradicijo, v pismu omenim.

Jože Gregorič.

Razstava italijanske knjige v Ljubljani.

Te vrste o zanimivem in znamenitem kulturnem dogodku, ki smo ga doživeli sredi februarja letos, nimajo kakega informativnega namena. Temu je dovolj spodobno in

izčrpno kakor malokdaj zadostilo naše dnevno časopisje, s čimer je najpravičneje poudarilo splošni in posebni pomen te prireditve v slovenski prestolnici. Pisanje o razstavi v reviji — post festum — more biti podrobna, temeljita naštevalna študija ali pa krajši ali daljši glosarij misli, ki so jih take prireditve sposobne vzbuditi in jih v današnjem duhovnem ter političnem ozračju morajo zbuditi. Nedvomno je zanimiveje odločiti se za drugo obliko, ki najbrž tudi bolj odgovarja časovnemu, to je splošnemu pomenu prireditve.

Razstava italijanske knjige v Ljubljani je bila v petnajstih letih edina kulturna manifestacija med slovenskim in italijanskim narodom, ki ju je usoda postavila za soseda in jima s tem dala prijetno ali neprijetno nalogo, da svoje sosodstvo na vseh področjih organizirata tako, da bo za oba najboljše. Logika tega sosodstva uči, da ni razmerja med obema narodoma moči razvijati zgolj iz političnih aksiomov ali celo predsodkov, zakaj pri tako hotenem razvoju nujno trpi manjši, šibkejši, manj strnjeni. Kaka absolutna načela te vrste morajo rasti iz velikega števila, sile ter vsestranske urejenosti in zrelosti, sicer so smešna in hujše kot to: so škodljiva in utegnejo postati delu ali tudi celoti naroda pogubna. Med narodi, ki so na eno stran ali na obe zaradi slabo urejenega sosodstva trpeli, ki imajo v zgodovini svojih odnošajev zapisane bridke dneve in skušnje, ni možna niti kulturna indiferentnost, marveč samo nasprotstvo ali prijateljstvo. Politična in gospodarska stvarnost to resnico kljub kakim drugačnim besedam neizprosno potrjuje. Med narodi, ki so med sabo po svoji in še večkrat po tuji krivdi ter krivični volji doživeli take skušnje, kakor sta jih slovenski in italijanski, je treba zaradi zgodovinskih in življenjskih nujnosti pozdraviti vsako priliko, ki je ugodna za ustvarjanje pravičnega prijateljstva. Duh je, ki zmaguje tudi v teh vprašanjih, ko nam čas s svojimi žalostnimi prikaznimi hoče motiti čustvo in gesto.

V luči teh kratkih ugotovitev je treba gledati nedavno italijansko-slovensko kulturno manifestacijo v Ljubljani. Ob lanski dragoceni zgodovinski razstavi italijanskega portreta v Belgradu smo menili čutiti, da bo kulturno zблиževanje, posledica nujnega, zgodovinsko nujnega političnega sodelovanja, ostalo omejeno na prestolnico, nosilko vse oficialnosti v državi. Če je italijanska vlada premišljeno priredila nič manj dragoceno razstavo italijanske knjige v Ljubljani, je pokazala, da ji je poleg oficialnosti veliko prav na tem, da pomaga s takimi prireditvami, v absolutnem kulturnem smislu za nas izrednimi obogatitvami, ustvarjati prav pri Slovencih duhovne temelje za lepo bodočnost splošnih slovensko-italijanskih odnosov. Ta ugotovitev mislečemu, razgledanemu človeku ni prigradski poklon na papirju, temveč nekaj več. Pozornost, ki so jo prireditelji razstave pokazali do nas z raznimi delikatnimi, a nič manj prepričevalnimi okolnostmi, govori, da se v misli o tej volji ne motimo. (Lepi sintetični prikaz nove italijanske kulturne tvornosti, ki je razstavi služil namesto banalnega kataloga, je bil za Ljubljano tiskan v slovenščini; govor italijanskega generalnega konzula ob začetku razstave v slovenščini je bil v vsakem oziru več kakor običajne slovesne besede.)

Sprejem, ki ga je doživela razstava na slovenski strani — nobena dosedanja kulturna manifestacija tujih, bolj ali manj bližnjih narodov se ne more postaviti s podobnim — ta sprejem kaže dvoje: da je slovenska kulturna javnost prireditev razumela kot dokaz nove italijanske volje in smernic v urejanju medsebojnih odnosov. To naše prepričanje je dobilo izraza v govorih ob uradnem začetku razstave in v vsem javnem razpravljanju o njej. Drugo, o čemer priča ta, v številkah in zunanjem zanimanju res manifestativni sprejem, je naše priznanje absolutni kulturni vrednosti in pomembnosti tega dogodka. S tem smo pokazali svojo visoko kulturno zrelost in nepristranost, splošen smisel za objektivno vred-

notenje takih dragocenih pojavov. Da je razstavo v nekaj malega dni obiskalo toliko tisoč ljudi, govori o njeni veliki pomembnosti in o naši kulturnosti.

Razstava je tudi sama na sebi kot premišljeno, nazorno in pregledno organiziran izbor nove italijanske knjižne kulture in tvornosti ta lepi sprejem nadvse zaslužila. Po vsebini, kjer ni ničesar preveč ali premalo, je dostojna kulture, katero ima čast zastopati in manifestirati v svetu. Po ureditvi in njeni tehniki prekaša — vsaj po naših skušnjah — vse, kar imajo celo večji in bogatejši evropski narodi podobnega. Vsem, ki so vajeni pri nas in po svetu gledati usodo italijanske kulture in knjige po drugotnih, hote spačenih prikazih, je razstava prinesla nekaj močnih spoznanj o stanju sodobne italijanske kulture in knjige in o uveljavljanju kulturnih zahtev novega italijanskega človeškega in političnega reda. Ta kaže prav v svojih organiziranih prizadevanjih za ohranitev stare, zaključene, ter uveljavljanje nove, dinamične italijanske kulture neizbrisne duhovne označbe Zahoda in njegovih izročil — označbe, ki jih v drugih, na zunaj podobnih današnjih družbenih sistemih tako tragično pogrešamo.

Naj bi bila ta razstava s svojo kulturno in časovno pomembnostjo nam in Italiji znamenje novega začetka!

Mirko Javornik.

Vprašanje književnih nagrad.

Na Prešernov smrti dan 9. februarja, ki je bil letos obenem tudi 90 letni spomin njegovega odhoda, je ljubljanska občina (župan dr. J. Adlešič) prvokrat razdelila književne nagrade ter s tem na najlepši način počastila spomin našega največjega besednega umetnika, pesnika in Slovence. Razsodišče je odločilo, da se nagrade kot najboljše dela na letošnjem knjižnem trgu 1. zbirka pesmi Alojzija Gradnika »Večni studenci« (Modraptica), 2. roman Miška Kranjca »Kapitanovi« (Slovenska Ma-